

vormt op dit oogenblik het onderwerp van levendige gedachtenwisseling. Meer dan tot nog toe wordt voor den rechter vrijheid geëischt, zoowel om als bewijsmiddel te hanteeren wat hem goëddunkt, alsook om zelf de waarde van elk bewijsmiddel hier zóó, daar anders te bepalen. We staan aan den vooravond van een grondige herziening van het Nederlandsch burgerlijk bewijs. Zal zij zegenrijk zijn voor de ontwikkeling van ons privaatrecht! Indien ja, dan althans slechts onder één onafwijsbare voorwaarde, dat zij gepaard ga met een tegemoetkoming aan de wenschen van hen, die een snellere en goedkoopere berechting van burgerlijke processen een dringenden eisch des tijds noemen. Niet slechts het materieele recht, ook het formeele roept om herziening.

Ligt het daaraan, dat bij het in het leven treden van nieuwe regelingen en instellingen het verschijnsel is waar te nemen, dat men het gebied van den gewonen burgerlijken rechter eerder gaat beperken dan uitbreiden? Dat men voor de geschillen van de ongevallen-wet beroepsraden in het leven roept, waarbij zelfs het hier te lande nooit zeer populaire leekenelement in de rechtspraak wordt opgenomen? Dat men zich de scheidsgerechten, die naar aanleiding van moeilijkheden bij de uitvoering van het arbeidscontract zullen hebben recht te doen, voorstelt als afzonderlijke colleges die de taak van den gewonen rechter beperken? Zeker ligt het niet daaraan alleen en zelfs niet in de eerste plaats. Maar onderdrukt kan de gedachte niet worden, dat de logheid onzer burgerlijke procedure aan deze regelingen niet vreemd is.

Het beeld, M. H., dat ik U ophing van den toestand, waarin de wetenschap van het privaatrecht tegenwoordig ver-